

**Govor potpredsjednika Hrvatskoga sabora i izaslanika predsjednika Hrvatskoga sabora akademika
Željka Reinera obilježavanju Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih
sustava**

23. kolovoza 2019., Macelj

Poštovani

- predsjedniče Udruge Macelj 1945., gospodine **Zdravko Čepo**,
- izaslanice Predsjednice Republike Hrvatske, gospođu **Anamarija Kirinić**
- izaslanice predsjednika Vlade Republike Hrvatske, gospođu **Zdravka Bušić**,
- poštovani uzvanici,

čast mi je i zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti u ime predsjednika Hrvatskoga sabora i u svoje osobno ime u prigodi Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih sustava kojeg obilježavamo slijedom Deklaracije Europskog parlamenta donesene 23. rujna 2008. godine o proglašenju upravo 23. kolovoza Europskim danom sjećanja na žrtve staljinizma i nacizma. Taj je datum odabran jer je 23. kolovoza 1939. godine potpisan pakt o nenapadanju između nacističke Njemačke i komunističkog Sovjetskog saveza, poznat kao Sporazum Molotov-Ribbentrop, kojim je postignut javni sporazum o nenapadanju i tajni o podjeli interesnih sfera u Istočnoj Europi, dakle bjelodano se pokazala zapravo istovjetnost dva totalitarna, i u biti gotovo identična, režima – nacističkog i komunističkog. Ovaj datum obilježavamo i zbog činjenice da je slijedom Rezolucije Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu donesene 2. travnja 2009. godine, Hrvatski sabor 2011. godine proglasio upravo taj dan spomendanom na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima u Republici Hrvatskoj. Takvi su režimi u Hrvatskoj, kao i u ostalim europskim zemljama, doveli do strašnih tragedija, kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda te progona i ubijanja političkih neistomišljenika ili naprosto onih drugačije nacije ili vjere.

Zato je osobito važno ukazivati na uzroke nastanka i na tragične posljedice vladavine nedemokratskih režima, nacističkog, fašističkog, ustaškog komunističkog i drugih. Suočavanje s prošlošću, pijetet prema žrtvama i obrazovanje mladih o zločinima totalitarnih režima imperativ je kojim se moramo trajno voditi, i to ne zbog prošlosti, jer mrtve na žalost ne možemo oživjeti, već zbog budućnosti.

Osuda nacističkog i ostalih totalitarnih režima i njihovih zločina neprijeporna je tekovina suvremenoga demokratskog društva pa svako pozitivno pozivanje na njih u javnom prostoru izaziva osudu demokratske javnosti, što ponegdje uključuje i zakonske sankcije.

Ne smijemo, međutim, zaboraviti da su strašni zločini i kršenja ljudskih prava činjeni i za vrijeme komunističke vladavine, ne samo neposredno nakon drugog svjetskog rata nego konstantno, sve do sloma komunizma. O tome govori Rezolucija 1481 o međunarodnoj osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka (režima) koju je Parlamentarna skupština Vijeća Europe usvojila 25. siječnja 2006. godine. I oko ovog mjesta na kojem sada stojimo, razasute su kosti tisuća nevinih ljudi koje su komunisti pobili nakon završetka rata i bez suda, a svatko ubijen bez suda je po definiciji nevin.

Činjenica je da postoji pogubna i ničim opravdana asimetrija između dobro poznatih zločina nacističkog, fašističkog i ustaškog režima koji su odavno javno osuđeni te dugo prikrianih i gotovo neistraženih, komunističkih zločina. O tim se zločinima desetljećima nije smjelo niti govoriti, dapače u

početku je njihovo spominjanje značilo smrt, pa i za njihove najbliže, koji su ih makar htjeli oplakati ni ne znajući gdje leže kosti njihovih najdražih, kasnije je to značilo zatvor ili neku drugu kaznu, dok je još kasnije na sve to silom nametnut veo zaborava. Zloćudna asimetrija očitovala se i u tome što je zločince koji su strahote radili u ime jednih totalitarnih režima najčešće stigla zaslužena kazna a ti su režimi nedvosmisleno osuđeni, dok su zločinci drugog režima – onog komunističkog, umjesto zaslužene kazne, dobivali odličja, stanove i vile otete svojim žrtvama, napredovali u svojim karijerama i stizali na vrhunske položaje ne samo u politici i vojsci već i u upravi, gospodarstvu, sveučilištima. A kao što je svaka nevinna žrtva jednaka i trebamo joj odati pijetet, tako je i svaki zločinac jednak, bez obzira kojem režimu on pripadao i kojim razlozima i ideologijama on ili oni koji to čak i danas brane, pokušavaju opravdati zločin. A nemojmo se zavaravati, takvih itekako ima još i danas.

Stoga je važno naglasiti da ne smijemo dopusti relativiziranje i banaliziranje, a pogotovo ne opravdanje bilo kojeg zločina. Nema takvoga političkog cilja koji bi opravdao ubijanje i jednog čovjeka a kamo li desetke tisuća. Ti su ljudi zločinci i bezbožnici. Jer sve velike monoteističke religije to osuđuju. Zar ne piše u Svetom pismu Peta Božja zapovijed: „Ne ubij“? Zar ne piše u Kur'anu Časnom u suri Al-Ma'ide 32 „Ako netko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini - kao da je sve ljude poubijao“ Zar ne piše u Mišni, odnosno Talmudu 4:9 „Tko ubije čovjeka kao da je ubio čitav svijet“?

Teško je vjerovati da je 20. stoljeće bilo doba najvećih znanstvenih, medicinskih i tehnoloških postignuća, ali i najkrvavije stoljeće modernoga doba. Znanost su zadužili europski velikani poput Alberta Einsteina, Marie Curie, Alexandera Fleminga i desetci drugih, dok su u isto vrijeme dvojica europskih diktatora Staljin i Hitler, ali i niz njima sličnih, odgovorni za smrt više od 100 milijuna ljudi. Životi onih među nama koji su preživjeli dva svjetska rata i Domovinski rat zasigurno nisu obilježeni samo znanstvenim postignućima 20. stoljeća već upravo boli, patnjom i gubitkom. Zbog njih i njihovih potomaka osobito je važno da trajno podsjećamo na zločine totalitarnih i autoritarnih režima.

Ove godine obilježavamo i 30. obljetnicu pada komunističkih diktatura u srednjoj i istočnoj Europi i pada Berlinskog zida. Koristim ovu prigodu da naglasim važnost sjećanja i obilježavanja događaja koji su doveli do dugo iščekivane demokracije u nas. Hrvatska je na težak način krvlju svojih najboljih sinova i kćeri stekla svoju neovisnost i slobodu pobijedivši velikosrpske agresore koji su također bili vođeni nacionalsocijalističkom ideologijom i stoga je obilježavanje Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih sustava u nas možda još i važnije nego u nekim drugim zemljama: podsjetnik na tešku i krvavu nedavnu prošlost, upozorenje da izopačena ljudska psiha, pohlepa za tuđim i zloća uvijek mogu ponovo u crno zaviti svaku državu. Stoga na to moramo sustavno podsjećati, zalagati se za mir, dijalog i zajedništvo. Daj Bože da se to više nikada ne ponovi!

Čuvao Vas sve dragi Bog, čuvao nas od zla ovakvih režima i čuvao nam jedinu i vječnu Hrvatsku.